

SOTSIAALMINISTEERIUM

Andmekaitse Inspeksioon
info@aki.ee

Meie 28.10.2024 nr 1.5-1.1/2732-1

Kaamerate kasutusest

Lugupeetud Pille Lehis

Täname Teid teema tõstatuse eest ning nõustume, et kaamerate kasutuse õiguslik alus peab olema selge, seda nii tervishoiu- kui hoolekandesektoris, kuid ka laiemalt. Kuigi oleme tänaseks nii teie kui Justiitsministeeriumiga peetud mitmete kohtumiste raames küsimust arutanud ja tõdenud aluste tõlgendusi, esitame need seisukohad käesoleval juhul ka kirjalikult, arvestades teema jätkuvat aktuaalsust.

Oleme seisukohal, et sobiv õiguslik alus kaamerate kasutamiseks on tervishoiu- ja hoolekandesektoris olemas.

Isikute vara või tervise kaitseks kasutatavate kaamerate puhul on oluline, *mis eesmärgil* kaamera salvestisi kasutatakse. Eristamine on oluline seetõttu, et klassifitseerida töötlemise alus isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜM) kontekstis ehk kas alust on vaja isikuandmete töötlemiseks või eriliigiliste isikuandmete töötlemiseks (IKÜM art 6 või 9). Euroopa andmekaitseinspektsioon annab asjakohaseid suuniseid, arvamusi ja juhiseid, millesse kuuluvad liikmesriikide järelevalve asutuse esindajad (IKÜM art 68). Andmekaitseinspektsioon on välja andnud ka suunised kaamerate kasutuse ja õiguslike aluste kohta ([suunised 3/2019](#), isikuandmete töötlemise kohta videoseadmetes). Juhises tuuakse, et põhimõtteliselt võib videovalve andmete töötlemise õiguslikuks aluseks olla ükskõik milline alus art 6 lg-s 1. Eraldi viitab juhise, et kui jälgimisseadme kasutuse *kohustus* on sätestatud liikmesriigi õiguses, kohaldatakse eelkõige art 6 lg 1 p-ti c (juriidilise kohustuse täitmine), üldiselt on aga *praktikas kasutusel kõige tõenäolisemalt* art 6 lg 1 p f (õigustatud huvi) või art 6 lg 1 p e (vajalik avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks või avaliku võimu teostamiseks). Arvestades tervise- ja hoolekande sektorit, on kõige sobilikum õigustatud huvi alus. Loomulikult peab vastutav töötleja hindama, kus ja millal on jälgimisseadmed vajalikud ja kas vähem riivavamad meetmed (nagu turvatöötajad, turvalukud vms) ei oleks samuti piisavad (juhise p 25). Kuna huvide tasakaalustamine on määruse kohaselt kohustuslik, tuleb otsus teha *igal üksikjuhul* eraldi (juhise p 32). Kui videosalvestise sisu töötlus on oluline õiguskaitseasutusele, on selleks eraldi õiguslik alus (juhise p-d 57, 61), sarnaselt sellele, kuidas kogutakse teises vormis tõendeid või asjaolusid (nt andmekogudest).

Oluline on siinjuures viidata, et kuigi salvestisele (videole) võivad jääda ka eriliigilised isikuandmed, *ei peeta* videoalvet mitte alati isikuandmete eriliikide töötlemiseks (juhise p 62). Juhis rõhutab, et eriliigiliseks andmetöötluseks muutub salvestise töötlus siis, kui seda

töödeldakse eriliikide *tuletamiseks* (juhise p 64). Olukorda ilmestav näide on just kirikute näide, sest ka usulised veendumused on eriliigilised isikuandmed. Juhise kohaselt ei kuulu kiriku videovalve iseenesest art 9 kohaldamisalasse (juhise p 66). Samuti ei ole biomeetriliste andmete töötlus eriliigiliste isikuandmete töötluks, kui andmetöötluks eesmärk on eristada ühte isikute kategooriat teisest, kuid *mitte kedagi üheselt tuvastades* (juhise p 80). Nii on lubatud kirikutes paigaldada kalli ikooni kaitseks kaamera, sarnaselt sellele võivad kaameraid kasutada ka teised juriidilised isikud (sh tervishoiuteenuse osutajad või hoolekandeteenuste pakkujad).

Seega ei ole kaamera salvestis iseenesest eriliigiliste isikuandmete töötlemine, kui selle alusel ei tehta tervisalaseid järeldusi (nt kõnnak ja võimalik vajadus ortopeediliste taldade järele või unehäirete väljaselgitamine vms). **See tõlgendus kehtib nii tervishoiu- kui hoolekandesektoris.** Tervishoiuteenuseid osutades on asjakohaseks aluseks tervishoiuteenuste korraldamise seadus, mis võimaldab eriliigilisi isikuandmeid töödelda just sel eesmärgil ([TTKS § 4¹](#)). Tehnoloogilisi seadmeid, mida kasutatakse tervishoiuteenuse osutamisel ei ole defineeritud seaduses ega peakski (erinevad röntgenseadmed või mammograaf vms). Lähtuvalt kasutusviisist (kas teenuse osutamine või õigustatud huvi), saab asutus oma sisekorraga määratleda erinevad juhud ja tagada töötluks eesmärgipärasuse. Samamoodi võib hoolekandetasutus kasutada kaameraid otse õigustatud huvi alusel, mis on üsna avar ja sisustatav kaasuse põhiselt (nt ravimikapi jälgimiseks vms).

Enne IKÜM-i kehtimist, lähtuti isikuandmete kaitse töötlemisel direktiivist (Euroopa Parlamendi ja nõukogu [direktiiv 95/46/EÜ](#), üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta). Direktiivi 2 ptk 2. jaos oli art 7 sõnastatud sarnaselt kehtiva üldmäärusega: liikmesriigid sätestavad, et isikuandmeid võib töödelda ainult juhul, kui /.../ f) töötlemine on vajalik vastutava töötleja või andmeid saava kolmanda isiku või kolmandate isikute *õigustatud huvide elluviimiseks*, kui selliseid huve ei kaalu üles art 1 lg 1 kohaselt kaitstavate andmesubjekti põhiõiguste ja –vabadustega seotud huvid.

2019. a Euroopa Kohtu asjas [C-708/18](#), mis käsitles kaamerata kasutust korteriühistus, selgitas kohus järgmist. Direktiivi 95/46 artikli 7 punktiga f on vastuolus, kui liikmesriik välistab kategooriliselt ja üldiselt teatud isikuandmete kategooriate töötlemise *ilma*, et oleks lubatud kaaluda konkreetsel juhtumil vastanduvaid õigusi ja huve (p 53). Kohus leidis, et liikmesriik ei saa *lõplikult ette* näha vastanduvate *õiguste ja huvide kaalumise tulemust* ilma, et oleks lubatud konkreetse juhtumi erilistest asjaoludest lähtuv erinev tulemus (p 53). Just huvide kaalumine kaasuse põhiselt, on õigustatud huvi sisuks. Kohtu hinnangul tuli kaaluda kortermaja elanike jaoks õigustatud huvi videovalvesüsteemi paigaldamiseks, et kaitsta nende kaasomanike *vara, tervist ja elu* (p 59). Kohus viitas, et direktiivi tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis lubavad sellise videovalvesüsteemi paigaldamist, mis on andmesubjektide nõusolekuta installeeritud elumajana kasutatava kortermaja ühiskasutuses olevatesse ruumidesse, et viia ellu *inimeste ja vara turvalisuse ja kaitse tagamise õigustatud huvi* (p 60). Täna õigusruumis on säte üldmääruses, on otsekohaldatav ega eelda eraldi ülevõtmist (vastupidiselt direktiivile).

Sarnaselt eeltoodule, leidis ka Riigikohus, et korteriühistu saab paigaldada kaamerad enamushäältega ja õigustatud huvi alusel ([2-20-2549/33](#)), kohaldades sätet *otse*. Kohus leidis, et korteriomanikud võisid otsustada korteriomanike üldkoosolekul häälteenamusega majja valvekaamerate paigaldamise, tuginedes üldmääruse art 6 lg 1 p-le f. Samas jääb korteriühistu kaamerasse samaväärselt tundlikku infot, kui lähtuda inspektsiooni kaalutlustest (kellegi toimetamine kiirabiga EMO-sse, väljakutsutud politsei intsident, puudega isikute saabumine või lahkumine, joobes seisundis elanik vms). Ka tervishoiuteenuseid ei osutata alati *eraldi majas*, vaid vastuvõetud võivad toimuda ostukeskustes. Seetõttu on eristamine sektoripõhiselt seda enam küsitav. Tervishoiuteenus või mitte, siis ka ostukeskuse kaamerate salvestisele jäävad eriliigilised andmed.

Nagu eelnevalt selgitatud, siis isegi kui lähtuda teie kirjas toodud lähtepunktist – st sõltumata kaamera kasutuse eesmärgist toimub eriliigiliste andmete töötlus, mis eeldaks eraldi õiguslikku alust – toimub see väga erinevates valdkondades. Siis on alused puudu päris mitmes seaduses, sest nõusolek vara kaitseks ei oleks asjakohane neist enamuses. Sellisel juhul tuleks bürokraatia vähendamise eesmärgil luua soovi korral pigem üldsäte, kui dubleerida seda igasse eriseadusesse. Kuna Justiitsministeeriumi pädevusse kuulub asjakohaste õigusaktide tõlgendus ([MSVS](#) § 3) ning andmekaitsealased küsimused üldiselt ([VVS](#) § 59 lg 1), adresseerime käesoleva kirja teadmiseks ka neile. **Kas reguleerimine on asjakohane ja kui, siis millises seaduses, tuleks arutada koostöös Justiitsministeeriumiga (nt isikuandmete kaitse seadus, korrakaitse seadus vms).** Omalt poolt oleme kindlasti valmis arutama praktilisi näiteid, kui see peaks vajalik olema.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Maarjo Mändmaa
kantsler

Lisaadressaadid:
Justiitsministeerium

Nele Nisu
Nele.Nisu@sm.ee